

Remissvar angående SOU 2024:2

Pensionärernas Riksorganisation (PRO) välkomnar initiativet att översynen av nationella vaccinationsprogram har tagits i SOU 2024:2. PRO tackar utredningen för väl genomarbetade förslag för att stärka, förenkla och utveckla vaccinationsarbetet i Sverige.

PRO:s generella synpunkter

Utredningen lägger fram en rad förslag för att stärka och effektivisera Sveriges vaccinationsarbete genom att se över regleringen av de nationella vaccinationsprogrammen och det nationella vaccinationsregistret. PRO ser positivt på utredningens förslag men anser att det är en stor brist att inte äldres behov av ett vaccinationsprogram tydliggörs.

Utredningen beskriver väl att vaccinationslandskapet idag är komplext med många olika aktörer, både privata och offentliga, som erbjuder vaccinationer. För att förenkla och förtydliga de befintliga oklarheterna kring ansvarsfördelning och finansiering av vaccinationer, föreslår utredningen nya bestämmelser i smittskyddslagen. Dessa inkluderar ett nytt övergripande mål för de nationella vaccinationsprogrammen: att förbättra folkhälsan och bidra till en jämlik hälsa genom att skydda mot spridning av smittsamma sjukdomar i befolkningen.

Utredningen framhåller även behovet av en tydligare statlig ansvarsförklaring och en förenkling av kriterierna för vilka sjukdomar som ska omfattas av de nationella vaccinationsprogrammen. Genom att avlägsna begreppet "kostnadseffektivitet" till förmån för en bedömning av "rimlighet i förhållande till nyttan", eftersträvas en mer direkt och pragmatisk approach till beslutsprocessen för inkludering av vacciner i programmet.

PRO ställer sig bakom utredningens förslag om lagändringar för att förenkla och snabba på processen för beslut om vaccinationer i Sverige. Syftet med dessa förslag är att tydliggöra och effektivisera regleringen av nationella vaccinationsprogram och det nationella vaccinationsregistret. Utredningen betonar vikten av vaccinationsprogram på befolkningsnivå som en avgörande folkhälsoinsats och eftersträvar en utveckling inom vaccinationsområdet.

I det här remissvaret vill vi betona vikten av att införa ett nationellt vaccinationsprogram specifikt för Sveriges äldre befolkning.

PRO vill se ett äldrevaccinationsprogram

Utredningen har valt en annan väg än PRO hade hoppats. PRO hade gärna sett ett nationellt vaccinationsprogram för äldre, av många skäl. Förebyggande hälso- och sjukvård medverkar till en friskare befolkning och till att vårdens resurser kan nyttjas mer effektivt. I dag finns tre vacciner som riktar sig direkt mot äldres sjukdomar: vaccin mot bältros, influensa respektive pneumokocker. Det är viktigt att det skapas ett nationellt vaccinationsprogram för äldre som ger tillgång till kostnadsfritt vaccinationsskydd där vaccin mot covid-19 ingår, tillsammans med vaccin mot bältros, influensa och pneumokocker.

Särskild sårbarhet med stigande ålder

Äldre är särskilt sårbara för sjukdomar som exempelvis influensa, pneumokocker och bältros. Dessa kan leda till svåra komplikationer eller till och med dödsfall. Ett vaccinationsprogram specifikt riktat till äldre skulle ge dem ett bättre skydd och därmed bidra till en bättre folkhälsa liksom ett minskat vårdbehov. Ett vaccinationsprogram skulle sannolikt öka benägenheten hos målgruppen äldre att vaccinera sig, vilket skulle ge dem bättre hälsa, livskvalitet och trygghet.

Jämlik och likvärdig förutsättning till gott vaccinationsskydd

Idag beror tillgången till viktiga vacciner ofta på var man bor eller vilka resurser man har. Ett nationellt program skulle säkerställa att alla äldre får samma tillgång till vaccinationer, oavsett deras ekonomiska eller geografiska förutsättningar. Ett nationellt vaccinationsprogram för äldre skulle innebära ett mer jämlikt vårdutbud och lika tillgång till och kostnad för vaccin över hela landet, genom att göra satsningen nationell istället för att varje region beslutar för sig.

En möjlighet att följa upp det förebyggande arbetet

Ett organiserat vaccinationsprogram skulle innebära bättre möjligheter att registrera data och följa upp resultaten av de förebyggande insatserna.

Äldres behov får inte komma i skymundan med ett livsloppsperspektiv

Utredningen erkänner och understryker vikten av att integrera ett livsloppsperspektiv i utformningen och genomförandet av vaccinationsprogram i Sverige. Ett utvecklat livsloppsperspektiv skulle inte bara omfatta barn och ungdomar utan också ge vuxna och äldre tillgång till nödvändiga vaccinationer baserat på aktuella och framtida hälsorisker, enligt utredningen.

PRO:s har inget emot ett sådant förhållningssätt, utan är av uppfattningen att ett livsloppsperspektiv är förenligt med ett nationellt äldrevaccinationsprogram.

Inget nationellt vaccinationsprogram men några ljusglimtar för äldre i befolkningen

Utredningen lyfter flera aspekter som påverkar möjligheten till bättre vaccinationsmöjligheter för äldre. I dag kan exempelvis Folkhälsomyndigheten inte ta fram rekommendationer för vacciner som inte omfattas av nationella

vaccinationsprogram. PRO instämmer med uppfattningen att Folkhälsomyndigheten bör få i uppdrag att utveckla rekommendationer för att bättre passa de behov som finns för att möjliggöra regional samverkan om vaccinationer.

PRO vill betona vikten av fler initiativ för att utveckla vaccinationsarbetet

Utredningen lyfter i avsnitt **16.8 Ett samordnat vaccinationsarbete** att regionernas samverkan av vacciner mot RS-virus i NT-rådet¹ bör utvärderas som en pilot för att därefter fastställa om och i så fall hur vacciner kan inkluderas i samverkansmodellen. Utredningen anser att ett uppdrag om detta bör ges till TLV och Folkhälsomyndigheten gemensamt i samverkan med SKR. Det bör inkludera frågor om processer, organisation, bemanning för sådan samverkan, vilken myndighet som kan stötta rådet med hälsoekonomiska utredningar eller bedömningar, samt hur Folkhälsomyndighetens rekommendationer inkluderas i samverkansmodellen.

PRO ställer delar utredningens bedömning. När det nu inte föreslås något nationellt vaccinationsprogram för äldre, så är det här en möjlig väg fram.

PRO kan inte nog understryka vikten av att tillgodose behov av ett vaccinationsprogram för den äldre befolkningen.

Åsa Lindestam

Ordförande

Pensionärernas riksorganisation

¹ Rådet för nya terapier (NT-rådet) är en expertgrupp med representanter för Sveriges regioner. NT-rådet har mandat att ge rekommendationer till landets regioner om användning av vissa nya läkemedel, oftast sådana som används på sjukhus.